

Várpalota tízéves városfejlesztési programja

Várpalota.

Ez az egykor oly semmitmondó városnév — fogalomná vált a szocializmus építő Magyarországon.

Sztálinváros, Komló, Kazincbarcika mellett a kis Várpalotából is szocialista várost formált dolgozó népünk hatalmas alkotóereje.

Várpalota, Pétfürdő és Inota egyesítésével, új, hatalmas üzemek létesítésével, temérdek új lakóház építésével született meg ez az új, szocialista városa megyénknek, hazánkunknak.

Megszületett — és most gyerekképzőpőben jár. Még hozzá olyan gyerekképzőpőben, amely egyre jobban „szortítja a lábat”, mind szűkebbé válik — nemcsak a lélekszám, hanem az igények, szükségletek állandó növekedése következtében is.

Am a várpalotaiak nem azért szo-

cialista város lakói, hogy hagyják szétrepedni ezt a cipőt! Gondoskodni akarnak „kitágításáról”, szívvel-lélekkel harcolnak azért, hogy új szocialista városuk minden vonatkozásban — felnőttek válgék! Ezért formálják együtt, közösen városuk tudatos jövőjét, ezért alkották meg a városi pártbizottság és a városi tanács végrehajtó bizottsága irányításával példamutató összefogással városuk fejlesztésének gazdag programját.

A város szeretete futi őket... Nemcsak azokat, akik éltek a régi Palotán is, és akiknek ezért különösen sokat jelentenek az elmúlt esztendőknél bekövetkezett változások, nemcsak azokat, akik itt voltak az új város bölcsőjénél is, hanem azokat is, akik csak később kerültek a felépült, bővített üzemekhez, akik most is bejáróit az öt hatalmas ipartelepnek. Szeretik

városukat, szeretnék minél hamarabb szebbé és kényelmesebbé, tágabbá és kulturáltabbá tenni.

Ezért bocsátható meg nekik, hogy az első városfejlesztési terv bizony nem sikerült. Készítése közben kicsit csak a saját városukat látták, és nem gondoltak országos méretekben, nem számoltak eléggé az országosan adott lehetőségekkel. Dicsőretükre váljék azonban: a felsőbb szervek bírálatára nyomon gyorsan és alaposan átdolgozták városfejlesztési programjukat.

Ez egymagában is azt mutatja, hogy komolyan, felelősségteljesen gondolkodnak a város jövőjéről. Várpalota lakói boldogok lehetnek: az új szocialista város párt és állami vezetése hivatásának magaslatán áll, jól látja el feladatát, nem hiába tisztelték meg bizalmukkal.

A növekedés, fejlődés okozta gondok

Belelappozva az izléseken elkészített, vastkos programfüzetbe, elsőnek az tűnik a szemünkbe, hogy a várpalotaiak két szakaszban, két lépcsőben akarták megoldani égető problémáikat. Úgy is mondhatnánk, hogy minimális és maximális programot dolgoztak ki. Kétszer öt esztendő terveit bonthatóknak ki a programot tanulmányozók szeme előtt.

Es ez, akárcsak a város jelenlegi helyzetének mélyreható, elemzése azt tükrözi, amiről már előbb is szólnunk: felelősséggel, és a kollektív alkotás bölcsességével született meg ez a program.

Miből indultak ki elkészítése közben a várpalotaiak? Abból, amit mindenki lát, tapasztal, ha Várpalotán töltené néhány napot, de amit mindenki-nél jobban ismernek azok, akik ott élnek, dolgoznak éveken át: a város jelenlegi helyzetéből.

Várpalota, Pétfürdő és Inota egyesítésével egymagában még nem oldódtak meg Várpalota várossá, szocialista várossá fejlesztésének problémái. Az öt hatalmas ipartelep — a Várpalotai Szénbányászati Tröszt, a November 7 Erőmű, az Inotai Alumíniumkohó, a Péti Nitrogénművek és a Péti Kőolajipari Vállalat — rengeteg embernek ad munkát, sokkal többnek, mint ahányat az elmúlt években épített lakásokban, legényszállásokon el tudnak helyezni.

Ez az első és legfontosabb gondjuk a várpalotaiaknak. Az elmúlt években 1700 lakás épült az új városban (nagy szám!), de a város lakossága ötezerről — harmincezerre növekedett! A város üzemibe több, mint háromszor ember jár be vidékről, és ezernél több dolgozó kénytelen külön élni a családjától.

A város lakosságának ellátása nem megoldott, s ez a kereskedelmi hálózat fogyatékoságából adódik. Miközben a város nőtt, fejlődött — a bolt-hálózat nem nőtt vele, sőt — csökkent! Csökkent, mert a város belterületén folytatott építkezések idején harminkét boltot zártak be az épületek lebontása miatt, s az új épületekben összesen 10 boltot helyeztek el.

A város kórháza kiesi, nem megfelelő már az új követelményeknek, rendelőintézet szűknek bizonyul, a bölcsődé és napközi óvoda kevés: a városi általános iskolákban három művelődési ház folyik a tanteremhiány miatt, ami szervek meg nem fe-

lő helyiségekben dolgoznak... sorolja fel a jelenlegi várpalotai helyzet fonákságait a programtervezet.

Meg kell tehát kongatni a vészharangot Várpalota, új szocialista városunk felett? Nem! Dehogyan is eről van szó! Nézzünk csak a mélyére ezeknek a problémáknak, gondoknak!

Mikor épült azelőtt Magyarországon munkáslakótelepek 1700 világos, modern, összkomfortos lakás öt év alatt? Mikor létesültek olyan hatalmas üzemek, mint az elmúlt esztendőknél? Ezekre a kérdésekre bizony nehezen tudnánk válaszolni azok, akik Nyugaton tökélt igyekeznek majd kovácsolni e nehézségek pusztá fel-sorolásából is.

Es milyenek a többi nehézségek?

Jobb közművekre, utakra van szükség — mert nálunk természetesen, hogy a munkáslakásokban vízvezeték van, hogy este villanyfény mellett tanulnak, rádiót hallgatnak, televíziót néznek azoknak a régi bányászoknak immár felnőtt gyermekei, akik előtti tizenöt—húsz esztendővel néfedeles viskókban, petróleumlámpa, vagy gyertyafény mellett éltek le szomorú életüket!

Több boltra van szükség — mert a várpalotai bányászoknak és kohászoknak, munkásoknak, tisztviselőknél, mérnököknél megnőttek az igényeik, s megnőtt az igények kielégítéséhez szükséges anyagi alapjuk is!

Több tantermet, nagyobb iskolát kell építeni — mert Várpalotán is mind többen és több gyermek ér el az iskoláskort, mert itt is — sőt talán mondhatjuk: az átlagosnál nagyobb számban — növekszik a születések száma, amire elegendő bizonyíték a hetenként megjelenő „anyakönyvi hírek” rovatunk... És a bányások, munkások gyermekei iskolába akarnak járni, — nemcsak az általános iskola nyolc osztályát szeretnék elvégezni, hanem tovább is szeretnék tanulni...

Es így sorolhatnánk tovább. Hát ezek a mi nehézségeink, amelyeknek sürgős megoldására törekszünk — Várpalotán is. És, ha az elmúlt esztendőknél ténylegesen voltak is hibák a gazdaságpolitikában, s például Várpalota város fejlesztésében is — (ezeket nem tagadjuk, kijavítjuk!) — mindezek a nehézségek, problémák nem pusztán ebből adódtak. A fejlődés, a növekedés velejárói... Mégis problémák, s megoldásuk, sürgős megoldásuk kötelességünk.

Mitől az ötéves terv idején?

Legfontosabb elnevezés... A város kórháza kiesi, nem megfelelő már az új követelményeknek, rendelőintézet szűknek bizonyul, a bölcsődé és napközi óvoda kevés: a városi általános iskolákban három művelődési ház folyik a tanteremhiány miatt, ami szervek meg nem fe-

szintén Várpalotán hétszáznegyven lakást lehet építeni kizárólag bányászati dolgozók részére a következő öt esztendőben. Ez nagyjából megoldja a Szénbányászati Tröszt problémáit — s ugyanakkor azt is biztosítja, hogy a további százhatvan lakás felépítését a többi szakminisztériumok meg tudják oldani.

Az ötéves terv szerint készítették el a városi lakóház építési tervét az I. kerületben a Jókai utcán, az Áncsics úton 150, a Thököly utcán 100, a Felszabadulás utcán 100, a Pétfürdőn 50, a III. kerületben (Inotán) pedig 60 lakást építenek. A beruházások jelentős részét az első évre, 1960-ra tervezték, míg a további években egyenletesen

folynának a program szerint a lakás-építkezések.

Természetesen, nem pusztán állami erőből akarnak építkezni a várpalotaiak. A 910 „állami lakás” mellett 900 lakás szövetkezeti, ill. OTP kölcsönös felépítését is tervezik. Úgy gondolják, hogy sokan vannak már Várpalotán, akiknek anyagi és szociális körülményei lehetővé teszik a lakásépítést magánérőből, OTP kölcsönrel, de főleg szövetkezeti alapon.

Egyébként a program már azt is megszabja, hol helyezkedjen majd el az új lakások. A terv szerint zömök — a város belterületén. Ez teljesen indokolt! Az 1952-ben megkezdődött szanálás abbamaradt, s a város külső képezék kialakítása, a közművesítés jobb megoldása, az üzlethálózat tökéletesítése, mind-mind a központ fejlesztését kívánja meg.

Komoly gondot fordítanak a második ötéves terv során az úgynevezett járulékos beruházásokra — a te-reprendezésre, a villamosenergia ellátásra, a szenny- és csapadékvíz csatornák, a vízvezetési csatlakozók, járdák, utak, parkok, szennyvízterítés megújítására. A járulékos beruházások közé tartozik a város központjának kialakítása, ami különösen perspektivikusan jelent sokat.

Milyen munkák tartoznak ide? Az első öt esztendőben 4 kilométer hosszúságban kell villanyvezeték elhelyezni, 4400 folyóméter csatornát kell létesíteni, 14 000 négyzetméternyi utat, 7000 négyzetméternyi járdát kell építeni, két darab szennyvízterítőt és áttemelőt kell készíteni, 4 és fél kilométer hosszú csapadékvízcsatornát kell létesíteni a terv szerint. A város központjának rendezése 15 000 négyzetméteres területet érint, míg 33 000 négyzetméternyi terület parkosítását is tervbe vették.

A program összeállítói részletesen kidolgozták tervüket az úgynevezett „kapcsolódó” beruházásokra — a kereskedelmi, a szociális egészségügyi ellátásra, az oktatásra, a közületek elhelyezésére, a városgazdálkodásra és a sportlétesítményekre vonatkozóan.

Várpalotának feltétlenül szüksége van kereskedelmi hálózatának bővítésére — ez világossá vált a mai helyzet elemzésekor. Az első öt esztendőben ezért huszoneg új üzlet és egy üzletház építését tervezik a palotaiak. Az üzletházat természetesen a város központjában kívánják elhelyezni, az új üzletekből pedig jutna a város mindhárom kerületébe.

Annál is inkább jutna belőlük a város minden részébe, mert a program alkotói nagyon helyesen, úgy tervezték, hogy az épülő új lakóházak földszintjén helyezik el a létesítendő új üzleteket. Nagy gondot fordítanak majd arra, hogy az új boltok megnyitásával már a következő öt évben megoldják a várpalotaiak legégetőbb beszerzési problémáit. Ezért az élelmiszerbolt-hálózat növelésén túl több, ma hiányzó fontos szaküzlet létrehozását tervezik, elsősorban OFOTÉRT-üzletet, amelynek hiányában jelenleg Veszprémbe kell járnunk a palotaiaknak, ami évente ötezer dolgozó két-szer huszoneg kilométeres útját jelent!

A jelenleg kilencvenhét férőhelyes kórházat — százhatar ággyal kívánják bővíteni a második ötéves terv

idején. Ez lehetővé teszi az ápolási idő növelését az erre igényes osztályokon (például a nőgyógyászaton), s ugyanakkor lehetővé teszi azt is, hogy új és fontos osztályokat létesítsenek (elsősorban gyermekosztályt!). A rendelőintézet bővítését igen helyesen, melettráépítéssel oldják meg, ami biztosítja a zsúfoltság megszűnését, és újabb szakrendelések bevezetését is. Gondoskodni kívánnak a külső kerületek — a II. kerület (Pétfürdő) és a III. kerület (Inota) jobb orvosi ellátásáról is, egy-egy körzeti orvosi rendelőhelyiség építésével. E két építkezést olyan sürgősnek tartják, hogy a terv első két évére irányozták elő. Ide tartozik még az is, hogy a város területén két negyvennégy személyes bölcsődét kívánunk létesíteni.

Jelenlegesen javul az első- és középfokú oktatás is a következő öt esztendőben. Már az első két évben egy-egy száz személyes napközi otthonos óvodát létesítenek a Tési-dombon és a régi város területén, s a termelőszövetkezeti kerületét lett III. kerületben ötven személyes iskolai napközi otthon létesítését igénylik.

A város általános iskoláiban csaknem háromszáz gyermek tanul — 43 tanteremben! Még ebben az évben felépül az I. kerületben egy tizenkét tanterem iskola, de ez egymagában korántsem oldja meg a három, illetve kétműszakos tanítás gondjait, hiszen az év végén kikerülő négy nyolcadik osztály helyébe összesen — tizenkét új első osztály lép! Az ötéves terv időszakában 32 új tanterem létesítését tervezték a város három kerületében. Az általános iskolai tanterem szá-

mát az I. kerületben 12 tanteremmel, a Rákóczi-telepen 6 tanteremmel, a II. kerületben (Pétfürdőn) 6 tanteremmel, és a III. kerületben (Inotán) 8 tanteremmel kívánják növelni. Az így létesítendő új tantermekkel együtt 75 tanterem lesz Várpalotán, és ezekben már zavartalanul biztosítható a kétműszakos tanítás, ami egyelőre az elsődleges célkitűzésük.

Komoly beruházásokkal igyekeznek javítani az elkövetkezendő öt évben az állami szervek és közületek elhelyezését. Elsősorban a posta számára van szükség új épületre, hiszen jelenleg is a régi hat személyt foglalkoztató kisvárosi postaépületben végzők negyven dolgozó a hatszorosára növekedett városi postai szolgálatának ellátását. Emellett még irodaház építését is tervezik, amelybe beköltöztetnek egy sor, jelenleg nem megfelelő épületben levő intézményt, köztük a városi tanácsot, a törzsi igazgatóságát, a kiskereskedelmi vállalkozások központját (amely jelenleg Veszprémbe — csaknem harminc kilométerre üzemel — székel), a VKG vállalatot, a vendéglátóipari vállalatot, a városi bíróságot és ügyészséget.

A város tisztaságának javítása érdekében 1 darab „KUKA” szemétszállító kocsi, egy locsolókocsi és egy motoros seprőgépet is beszerznek az első években.

Az első öt év tervéhez tartozik — s a sportolni szerető várpalotaiak elnagyon fontosnak tartják — a II. kerületi strand bővítése, és az I. kerületi labdarúgó- és más sportpályák fejlesztése.

A távolabbi jövő képe

A minimális programon túl — maximális célkitűzéseik is vannak. A második lépcsőben — 1965—1970 építkezési szerepelnek. Megállapítja a program, hogy ezekre is nagy szükség van, azonban fontosságuk sorrendjében az előbbieket mögé kerülnek. Itt is azonos módon sorolja fel a beruházásokat a program, kövessük hát mi is a módszerét.

A következő öt évben — 1965 és 1970 között — állami erőből 850 lakást kívánunk építeni, magán- és szövetkezeti erőből pedig 1300-at. Tegyük gyorsan hozzá: nagyon helyes elképzelés az állami erőből végzett lakásépítkezések számának csökkentése — a magánérőből épülőkhöz növelede, hiszen ez a jövő perspektíváj!

Az üzlethálózatot is tovább fejlesztik ezekben az években — tizenegyszer több kilométer térfogattal. Az üzletek számát természetesen nem határozták meg, hiszen ez sokban függ a lakosság alakulásától, az igények növekedésétől, változástól.

Újabb nyolcvan ággyal kívánják bővíteni a városi kórházat, százharminkét férőhellyel a bölcsődéket, és megnagyobbítják a rendelőintézetet is. Elhatározták, hogy az oktatás problémáit véglegesen megoldják tízeven

belül, s míg az első öt évben építendő harminckét tanteremmel zavartalanul tudják tenni a kétműszakos oktatást, a következő öt évre tervezett újabb harminckét tanteremmel a tökéletes zavartalanított biztosíthatja. Ugyanakkor létre kívánják hozni a városi zeneiskola működtetéséhez szükséges létesítményeket is — amennyiben az egyre növekvő igényeket, s az igények kielégítésére irányuló törekvést mutatja.

Ebben az időszakban kerül majd sor a „Mátyas-vár” teljes restaurálására is, ami nemcsak műemlékvédelem és városépítészeti szempontból rendkívül fontos és sürgős, hanem azért is, mert a vár tiszterkezete hányzik és az idő viszontagságai következtében az épület állandóan romlik, szinte pótolhatatlan árokok keletkeznek benne.

Az utolsó pontként itt is a sportlétesítmények szerepelnek. Tíz év alatt fejcsőzdik be — a tervek szerint — az első öt évben elkezdett pályabővítés az I. kerületben, és ezzel kialakul Várpalota nagyszerű sporttelepe (természetesen addigra még magasabb osztályokban lévő sportegyesületeink szurkolhat majd bennük a lelkes várpalotai közönség).

Es történet velem is, nem is olyan régen, amikor a tröszt egyik fiatal mérnöke — régi iskolatársam és barátom — felkísért a Tési-dombra, építkezésekhöz. A domb szelén álltunk a fejlődő, növekvő várost, a mérnök barátom szavai nyomán lakótelepeket, iskolákat, kórházat láttam már a beépítetlen, kopár területeken is... azokat, amelyekről itt, a most elfogadott programban olvashatok...

Ez a személyes élmény kívánkozott ki belőlem, amikor a programban le-pozgattam, s annak gondolata: csak ilyen emberek, új életünk ilyen ma sziv, lelkes harcosai végzik a munkát, — ott a tervek mind valóra válnak.

Baktai György

KÖZÉPDUNÁNTÚLI NAPLO
A Magyar Szocialista Munkáspárt Veszprém megyei Bizottsága és a megyei tanács lapja
Felelős szerkesztő: Csaba Imre
Kiadja a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalat

Felelős kiadó: Domján Gábor
Kiadóhivatal: Veszprém, Szabadság tér 7. Telefon: 12-47.
Veszprém megyei Nyomda Vállalat Veszprém, Köztársaság tér 1.
Felelős vezető: Steltzer Ferenc
Előfizetési díj 1 hónapra 11,- Ft